

A trianoni békeszerződés aláírásának századik évfordulója tovább fokozta a téma iránti egyébként is erős érdeklődést Magyarországon. Számtalan tanulmány, szakkönyv és ismertterjesztő kötet látott napvilágot az elmúlt években, amelyek közül sok inkább a meglévő ismereteket összegezte, de jó néhány olyan elemzés is született, amely új kutatási eredményekre támaszkodik. Jankó Ferencnek a közelmúltban megjelent könyve ez utóbbiak közé tartozik. A szerző másfél évtizede foglalkozik kutatóként az osztrák–magyar határtérség földrajzával, de személyes „érintettsége” még régebbre nyúlik vissza: hiszen „A határ menti Sopronban nem lehet, nem lehetett az Ausztriáról való gondolkodás nélkül felnőni.” (p. 7.) A könyv a rejtélyes és akkor még elzárt szomszédsággal kapcsolatos gyerekkori élmények megidézésével kezdődik: talán nem tévedünk, ha a szerző felfedezőkedvének gyökereit is ezeknél az élményeknél keressük.

Burgenland földrajzi felfedezése. A kötet címe az olvasót a nagy földrajzi felfedezések korába viszi vissza, amikor európai utazók, kalandorok indultak Ázsia, Afrika (az európaiak számára) ismeretlen tájai felé, hogy feltérképezzék, útbeszámolóikban leírják, szakkönyvekben pedig a tudós közvéleménynek is bemutassák az addig nem látott vidékeket. Kik voltak Burgenland felfedezői? Nem kalandregénybe illő tetteket végrehajtó, a helyiek között álruhában elvegyülő vagy a zord természet viszontagságait legyőző férfiak, hanem osztrák és német egyetemi oktatók, hivatalnokok, újságírók és szépírók, végzettségükre nézve geográfusok, történészek, jogászok. Ezek az emberek azon dolgoztak, hogy az I. világháború után Ausztriához csatolt nyugat-magyarországi terület, az elnevezésében is teljesen új Burgenland tartomány „felkerüljön a térképre”. Ennek az új tartománynak legyen saját történelme, saját földrajza, a szokatlanul csengő és üres név teljen meg élettellel. Burgenland legyen része az ott élők identitásának és épüljön be az osztrák nemzeti identitásba is. Jankó Ferenc elsősorban arra vállalkozik könyvében, hogy ennek az időnként átalakuló, újabb jelentésekkel gazdagodó százéves Burgenland-diskurzusnak a történetét feltárja.

A kötet a bevezetéssel és az összefoglalással együtt nyolc fejezetre tagolódik. A másodiktól a hatodik fejezetig kronologikus rendet követve ismerhetjük meg Burgenland földrajzi diskurzusának formálódását, az előtörténettől kezdve a vasfüggöny lebontásáig. Míg ez az öt fejezet kétszáz oldalt tesz ki, addig a hetedik, „Magánfelfedezés” című fejezet egymagában száz oldal. Ez a rész terjedelménél fogva is némiképpen „könyv a könyvben”, és a kötet addigi feszes gondolati ívébe is nehezebben illeszkedik. Ebben a fejezetben Jankó Ferenc az osztrák–magyar határvidék történeti földrajzát összegzi és a jelenlegi

társadalomföldrajzi képet rajzolja meg. A fejezet aránytalan hosszúsága annak is köszönhető, hogy gazdag, mintegy negyven tematikus térképből álló melléklet zárja.

A könyv megszületését megelőző kutatómunkáról a majd' negyven oldalas forrás- és irodalomjegyzék is tanúskodik. Az anyaggyűjtés valóban impozáns: Jankó Ferenc igyekezett szinte mindent összegyűjteni, ami a térségről megjelent. Nemcsak a földrajzi és a történeti munkák, hanem az ismeretterjesztő vagy a turisztikai irodalom termékei is bekerültek a diskurzuselemzésbe. A nyomtatásban megjelent művek feldolgozásához hasonlóan a levéltári kutatómunka is elsősorban német nyelvű források feltárását jelentette, elsősorban a Burgenlandi Tartományi Levéltár, az Osztrák Állami Levéltár és Grazi Egyetemi Levéltár anyagából.

Kik lehetnek Jankó Ferenc könyvének olvasói? Többségük minden bizonnyal az osztrák–magyar határvidék földrajza és történelme iránt érdeklődők közül kerül ki. A kötet megjelenése ebből a szempontból jól időzített, hiszen egybeesik a soproni népszavazás jubileumával. Úgy gondolom, hogy ez a jó stílusban megírt, gazdagon illusztrált munka új szempontokkal és új eredményekkel gazdagítja a magyar történeti földrajzi, társadalomföldrajzi irodalmat is, és bízom abban, hogy értő olvasókra talál Nyugat-Dunántúl határain túl. Ha idegen nyelvű publikálása megvalósul, akkor pedig utat talál majd a nemzetközi tudományos közönséghez is.